

УДК 336.532.1

Ю. Д. Радіонов,

к. е. н., начальник відділу адаптації та імплементації міжнародних стандартів,

моніторингу і аналізу у сфері державного фінансового контролю, Рахункова палата України

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ: ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ

Yu. Radionov,

Cand. of Econ. Sci., Head of the Department of Adaptation and Implementation of International Standards, Monitoring, and Analysis in the Sphere of State's Financial Control, The Accounting Chamber of Ukraine

STATE SUPPORT FOR ENVIRONMENTAL MEASURES: THE PROBLEM OF BUDGET PROGRAMS AND COST-EFFECTIVENESS

У статті досліджуються проблеми пов'язані з державною підтримкою природоохоронних заходів як ключового фактору соціально-економічного розвитку України. Проаналізовано поточні екологічні проблеми, на вирішення яких з державного бюджету виділяється фінансовий ресурс, а також проведено аналіз результативності деяких бюджетних програм та ефективності використання коштів.

Встановлено, що існуюча система управління у сфері охорони навколишнього природного середовища є недостатньо ефективною. Відсутнє чітке законодавче розмежування природоохоронних і господарських функцій, систематичне ігнорування суб'єктами господарювання природоохоронного законодавства.

Вирішення проблем лежить у площині віднесення їх до пріоритетних на державному рівні. Запровадження комплексного підходу щодо подолання екологічних наслідків, збільшення обсягів фінансування в рамках виконання природоохоронних програм та посилення контролю за ефективним використанням бюджетних коштів.

Бюджетні програми повинні мати взаємозв'язок між виділеними коштами та отриманим екологічним ефектом, відповідно до запланованих показників. Необхідно зосереджувати бюджетні кошти на пріоритетних напрямках та підвищити бюджетну дисципліну серед розпорядників коштів.

The article examines the problems associated with state support environmental measures as a key factor of social and economic development of Ukraine. The study is an analysis of current environmental problems on which decision the state budget allocated financial resources, as well as an analysis of the impact of some budget programs and cost-effectiveness. The study found that the current system of state administration in the field of the environment is not sufficiently effective. Since there is no clear legal separation of environmental and economic functions, failure undertakings environmental legislation.

According to the audit conducted by the Accounting Chamber of Ukraine found that governance and regulation was reduced to provide the competent authorities of the permits, limitation and regulation of environmental pollution. Thus, existing in the relevant state bodies leverage to ensure full reimbursement of the state damages for violations of environmental laws were ineffective. Thus, in the Kharkov region in 2010 — 9 months of 2011 the total refund environmental damage was only 0.5 percent of the total assessed damage or 1,2 mln. UAH., Sumy region — 6.3 percent, or 0.9 mln. UAH.

In Odessa, Mykolayiv and Kherson regions the total estimated damages for breaches of environmental legislation made 668.64 million. UAH. Thus for the implementation of non-permit or loss of excess amounts reimbursed in 2011 and the first half of 2012 only 0.6 to 0.8 percent. of damages. As a result, the environment is not improved, and problema over exploitation of natural resources has not been resolved.

The study found that in Ukraine the allocation and use of state budget funds for implementation of environmental protection measures carried out randomly, which in turn leads to inefficient use and so limited state financial resources and low efficiency of these measures.

One way of solving environmental problems is, according to the author, referring them to the priority at the state level. The introduction of a comprehensive approach increased funding in the implementation of environmental programs and monitoring effective use of public funds. To improve the efficiency of budget programs should be strengthened relationship between funds allocated and received environmental effect, in accordance with the planned indicators of budget programs. To focus the budget funds on priority areas and to increase fiscal discipline among spending units.

Ключові слова: державний бюджет, бюджетні кошти, розпорядники коштів, неефективне використання коштів, бюджетна програма, природоохоронні заходи, регіони.

Key words: state budget, the budget funds, spending money, inefficient use of funds, budget program, environmental activities, regions

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Раціональне використання, відтворення та охорона природних ресурсів є невід'ємною умо-

вою сталого соціально-економічного розвитку. У цьому контексті перед Україною постає питання економічного та соціального розвитку

кожного регіону, ефективне використання наявного економічного потенціалу та природних ресурсів.

Антропогенне та техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в Україні у кілька разів перевищує відповідні показники у розвинутих країнах світу. Особливо відчутним в економіці України стало загострення екологічної ситуації внаслідок нераціонального й неконтрольованого використання природних ресурсів в регіональному зрізі. Характерними рисами погіршення екологічного стану є радіоактивне, хімічне та фізичне забруднення повітряного басейну, поверхневих і підземних вод, ерозії та забруднення ґрунтів.

Основними факторами антропогенного впливу на навколишнє природне середовище є також скиди забруднених стічних вод у природні поверхневі водні об'єкти, викиди шкідливих речовин в атмосферу, забруднення ґрунтів відходами промислових підприємств тощо.

Серйозною також є проблема поводження з відходами, особливо I—III класу небезпеки, кількість яких в регіонах значно зростає. Централізованими послугами зі збирання та вивезення твердих побутових відходів охоплено 65—95 відс. населення, що мешкає в містах обласного підпорядкування, і лише 40—70 відс. — населення районних центрів. Централізований збір та вивезення твердих побутових відходів у сільській місцевості практично не здійснюється (охоплення населення послугами із збирання та вивезення відходів — 10—25 відсотків).

В Україні не створено інфраструктури поводження з відходами, тому не зменшується обсяг шкідливих викидів в атмосферне повітря та скидів забруднених вод [8].

На думку експертів, основною причиною інтенсивного забруднення атмосфери є щорічне збільшення загальної кількості транспортних засобів, експлуатація технічно застарілого автомобільного парку, низька якість паливно-мастильних матеріалів, незадовільний стан автомобільних шляхів, відсутність об'їзних маршрутів, невідпрацьовані режими швидкостей дорожнього руху тощо.

Численні дослідження вчених-екологів засвідчують, що зі всієї кількості забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря, близько 90% становлять газоподібні речовини і близько 10% — тверді та рідкі частинки [2, с. 37].

На території цілого ряду регіонів, ще з часів СРСР, накопичено значну частину не-

придатних та заборонених до використання пестицидів та агрохімікатів. При цьому більше 50 відс. місць зберігання знаходяться в незадовільному стані.

На відміну від усіх інших забруднювачів біосфери пестициди спеціально вносяться в оточуюче нас природне середовище. При цьому 97—99% інсектицидів і фунгіцидів та 55—60% гербіцидів навіть при суворому дотриманні всіх регламентів їх застосування не досягають об'єктів пригнічення, а потрапляють у ґрунт, повітря, водойми [4, с. 161].

Сьогодні вкрай актуальним вважається питання раціонального використання земельних ресурсів, їх відтворення та охорона. Нераціональне використання земельних ресурсів призводить до того, що українські чорноземи, якими так багата Україна, втрачають свої властивості, просто вивітрюються та вимиваються водами, і це призводить до погіршення якості земельних ресурсів України. Обсяги землеохоронних, відтворюючих заходів продовжують залишатися недостатніми і фактично є неспівставними із рівнем поширеності деградаційних процесів.

Відповідно до Закону України від 25.06.1991 № 1264 "Про охорону навколишнього природного середовища" [2] організацію запобігання шкідливого впливу на навколишнє природне середовище результатів діяльності (бездіяльності) суб'єктів господарювання повинні забезпечити Державні управління охорони навколишнього природного середовища в областях шляхом здійснення координації діяльності місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій. Тобто для забезпечення здійснення збалансованої державної політики у сфері природокористування необхідно чітко дотримуватись існуючих стандартів контролю, підвищувати вимоги до суб'єктів господарювання, їх відповідальності за забруднення навколишнього природного середовища, компенсації завданих збитків та стимулювання до впровадження природоохоронних заходів.

Держава, враховуючи фінансові можливості, з метою соціально-економічного розвитку та вирішення низки нагальних екологічних проблем, щорічно спрямовує значну суму бюджетних коштів на проведення природоохоронних заходів, зокрема це: докорінне поліпшення земель, проведення берегоукріплень гірських річок, реалізація проєктів в сфері земельної реформи, землевпо-

рядкування, відтворення лісових ресурсів тощо.

АНАЛІЗ ОСТАНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Слід відзначити, що екологічні питання постійно перебувають в полі зору вітчизняних вчених, зокрема відомі праці: Ю.Д. Бойчука, С.І. Дорогунцова, В.С. Джигиря, О.О. Веклич, Ю.Ю. Жигуци, В.С. Міщенко, М.А. Хвесик та інших. Вчені проявляють інтерес з різних позицій, однак недостатньо наукових праць щодо аналізу державної підтримки та виконання бюджетних програм.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є аналіз поточних екологічних проблем на вирішення яких з державного бюджету виділяється фінансовий ресурс, проведення аналізу результативності цих програм, ефективності видатків та пошук шляхів удосконалення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Відповідно до статті 16 Конституції України [1] забезпечення екологічної безпеки, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи і підтримання екологічної рівноваги на території України є обов'язком держави.

Статтею 3 Закону України від 25.06.1991 № 1264 "Про охорону навколишнього природного середовища" [2] визначено основні принципи охорони, серед яких, є пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності, обов'язковість надання висновків державної екологічної експертизи, компенсація шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Цим Законом визначено також повноваження органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища, в тому числі, компетенцію спеціально уповноважених органів державного управління, зокрема, щодо здійснення державної екологічної експертизи.

Слід зазначити, що проведений нами аналіз окремих норм законодавства України, що визначають повноваження центральних органів виконавчої влади по забезпеченню державної політики у сфері екології та природних ресурсів засвідчив неузгодженість між собою норм законодавства, що в свою чергу, негативно впливає на резуль-

тативність роботи відповідних уповноважених органів, а отже і ефективність використання коштів державного бюджету в цій сфері.

За результатами проведених Рахунковою палатою аудитів встановлено, що державне управління та регулювання зводилося до надання уповноваженими органами відповідних дозвільних документів, лімітування та нормування забруднення навколишнього природного середовища. При цьому, існуючі у відповідних державних органах важелі впливу на забезпечення повного відшкодування завданих державі збитків за порушення природоохоронного законодавства були неефективними. Так, у Харківській області впродовж 2010 року — 9 місяців 2011 року загальна сума відшкодованих екологічних збитків становила лише 0,5 відс. від загальної суми нарахованих збитків або 1,2 млн грн., у Сумській області — 6,3 відс., або 0,9 млн гривень.

В Одеській, Миколаївській та Херсонській областях загальна сума розрахованих збитків за порушення вимог природоохоронного законодавства становила 668,64 млн гривень. При цьому за здійснення бездозвільної діяльності або з понаднормованими обсягами відшкодовано збитків у 2011 році та I півріччі 2012 року всього лише від 0,6 до 0,8 відс. від заподіяної шкоди. Як наслідок, стан навколишнього середовища не поліпшувався, а проблема надмірної експлуатації природних ресурсів не була розв'язана [5, с. 93].

Випадки зволікань із вжиттям відповідних заходів щодо усунення порушень, відшкодування компенсації розміру завданих збитків, свідчить про низьку ефективність роботи екологічних інспекцій в регіонах. А відсутність дієвих важелів впливу на суб'єктів господарювання, які не дотримуються вимог природоохоронного законодавства, як відомо, негативно впливає на екологічний стан.

Як стверджує Веклич О.О., "забруднювач сплачує за право забруднювати", оскільки переважній більшості господарюючих суб'єктів-природокористувачів дотепер простіше чи вигідніше сплатити необхідні збори або штрафи за забруднення, ніж упроваджувати екологікоконструктивне обладнання й технології виробництва, особливо зважаючи на те, що держава не надає значущих податкових стимулів для активізації капіталовкладень на такі цілі [3].

Негативним фактором впливу на екологію є також недотримання положень нормативно-правових актів. Так, Концепцією застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі, що затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 № 538-р [10] передбачено встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням з державного бюджету коштів та результатами їх використання. Проте досить часто спостерігаємо відсутність розподілу видатків та результативних показників в розрізі регіонів, що не дає змоги контролювати та аналізувати динаміку результативних показників, які характеризують ефективність та якість виконання бюджетних програм.

Стабілізуючим елементом та екологічним каркасом природного середовища, що мінімізує несприятливі природні процеси і явища є лісові насадження. В цьому контексті питання збереження лісів та виконання відповідних державних програм, спрямованих, в першу чергу, на запобігання активізації ерозійних та зсувних процесів при веденні лісового господарства є одними з першочергових в лісовій галузі. Проте, не дивлячись на розробку та фінансування державних цільових програм, ще багато не зроблено.

Результати аудиту ефективності витрачання коштів державного бюджету на використання, збереження та відтворення лісового фонду у Вінницькій, Житомирській та Хмельницькій областях показали, що обласні управління лісового та мисливського господарства не забезпечили законного та ефективного використання коштів державного бюджету, виділених на реалізацію державної політики у сфері лісового господарства та дотримання вимог порядку їх використання.

Завдання Державної цільової програми "Ліси України" із створення захисних лісових насаджень у цих областях виконувались на рівні 50 відс., їх обсяг виконання мав стати тенденцією до зменшення. Як наслідок, у досліджених областях за останні роки не відбулося ефективних зрушень у лісогосподарській галузі, не вдалося забезпечити виконання та досягнення результативних показників загальнодержавних програм [5, с. 95].

Не вирішення екологічних проблем призводить до того, що навантаження на екосистему лише посилюється. Досить часто при-

чиною екологічних проблем є сама людина та її господарська діяльність. Оскільки, наприклад, причиною збільшення пожеж та матеріальних втрат від них є послаблення відповідальності керівників підприємницьких структур суб'єктів господарювання за експлуатацію електромереж та організацію на підприємствах, в установах і організаціях протипожежного захисту, незабезпечення місцевими органами влади функціонування підрозділів місцевої пожежної охорони, неуккомплектованість та недостатня оснащеність підрозділів державної пожежної охорони.

У той же час, пожежі в Україні, особливо в сільській місцевості, набувають загрозливих масштабів, суттєво впливаючи на екологічний стан, обсяги матеріальних втрат господарств, підприємств та навіть загибель людей.

Забезпечення протипожежного захисту є невід'ємною частиною реалізації державної політики щодо охорони національного багатства і навколишнього природного середовища, а також збереження життя та здоров'я людей.

Результати аудиту використання бюджетних коштів на попередження та ліквідацію природних пожеж показали, що в Україні протягом 2011—2012 років і I півріччя 2013 року зафіксовано 4684 випадки пожеж у природних екосистемах, які завдали орієнтовно збитків загалом на більш як 75 млн грн. і спричинили 21 надзвичайну ситуацію, 8 осіб постраждало. Із загальної кількості пожеж у природних екосистемах 3979 (85 відс.) відбулось у лісах Державного агентства лісового господарства України та інших лісокористувачів, прями та побічні збитки від яких становили понад 57 млн грн., або більш як 75 відс. їх загального обсягу. Протягом зазначеного періоду на попередження та ліквідацію природних пожеж з державного бюджету витрачено 122,6 млн грн., або 63,9 відс. плану та 91,5 відс. затвердженого державним бюджетом обсягу [6, с. 126].

В Україні практично не існує території, де б не було негативного впливу природних явищ, скажімо паводків і повеней. Найбільшої шкоди від них зазнають гірські та передгірські райони Карпат, для річок яких протягом року зазвичай характерні паводки різного генезису з частотою 4—8 разів на рік.

Недостатній рівень прогнозованості розвитку повеней, паводків і підтоплень, а та-

кож відсутність сучасного, повноцінного та цілісного захисного комплексу призводять до щорічних збитків як у аграрному, так і промислово-економічному секторах економіки та соціальної сфері.

Слід зазначити, що національна система протипаводкового захисту населення недостатньо ефективна, свідченням цього є випадки людських жертв. До того кошти, що виділяються з державного бюджету, не завжди вирішують поставлені завдання. Оскільки, щоб забезпечити високий рівень результативності бюджетних програм щодо проведення природоохоронних заходів, необхідно, щоб розпорядники коштів приймали виважені, обгрунтовані управлінські рішення, які забезпечать ефективність використання бюджетних коштів.

Так, аудитом ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на протипаводкові заходи у басейні річки Дунаю та ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації, що склалася на території Ренійського району Одеської області, встановлено, що управлінські рішення з боку Ренійської районної державної адміністрації були неефективними, а спрямовані кошти резервного фонду державного бюджету у сумі 6,3 млн грн. не дозволили комплексно вирішити проблему ліквідації наслідків затоплення Ренійського району і м. Рені. Внаслідок недотримання норм чинного законодавства та через затримку платежів Державною казначейською службою України, було допущено неефективне управління коштами резервного фонду державного бюджету у сумі 14,8 млн грн. та неефективне використання коштів резервного фонду — 0,4 млн гривень [6, с. 133].

Варто зазначити, що в сучасному світі, протипаводкові заходи базуються на науково обгрунтованому комплексі інженерно-технічних, лісогосподарських, природоохоронних, сільськогосподарських та інших заходів стосовно гірських, передгірських і рівнинних поясів водозбірних басейнів річок, з врахуванням сучасної тенденції в розвитку протипаводкового захисту, спрямованої на управління паводковим стоком з допомогою спеціальних протипаводкових ємностей, польдерів.

Водночас дослідженням встановлено, що в Україні виділення та використання з державного бюджету коштів на реалізацію цих заходів здійснюється хаотично, що в свою чергу, веде до неефективного використання і так обмеженого фінансового ресурсу держави та низької результативності цих заходів.

Результати нашого дослідження свідчать, що якість управління з боку державних органів у сфері охорони навколишнього природного середовища необхідно покращувати, оскільки не завжди забезпечується проведення ефективних та комплексних заходів. Недостатня координація діяльності місцевих органів виконавчої влади та підприємств з екологічними управліннями в областях проводиться не на належному рівні.

Як результат, маємо ситуацію, коли продовжується безконтрольне забруднення довкілля, в тому числі, внаслідок недостатньої роботи по усуненню суб'єктами господарювання порушень природоохоронного законодавства, не дотримуються основні принципи охорони навколишнього природного середовища тощо.

Результати дослідження дають підстави для висновку, що сьогодні державне управління та регулювання природокористування зводиться, в основному, до надання відповідних дозвільних документів, лімітування та нормування забруднення навколишнього природного середовища, а контроль за дотриманням суб'єктами господарювання встановлених умов природокористування має поверхневий характер.

Неефективність важелів впливу за порушення природоохоронного законодавства та незадовільний стан контролю з боку Державних екологічних інспекцій призводить лише до незначного відшкодування збитків державі.

Таким чином, соціально-екологічні наслідки впровадження державної політики у сфері екології та природних ресурсів засвідчують, що помітних змін у навколишньому середовищі не відбувається, а проблема надмірної експлуатації природних ресурсів існує. Екологічний стан ряду регіонів ускладнюється через невирішені проблеми з підтопленням, в поводженні з відходами, технікою безпеки, що призводить до виникнення пожеж, не вирішення проблеми знешкодження отрутохімікатів тощо. Всі ці негаразди, призводять до погіршення стану ґрунтів, забруднення земель, підземних вод та атмосфери.

Механізм державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища є недостатньо ефективним. Відсутнє чітке законодавче розмежування природоохоронних та господарських функцій, систематичне порушення природоохоронного законодавства свідчить про неврегульо-

ваність даного питання і є причиною екологічних проблем в Україні.

Суперечності між нормами податкового та природоохоронного законодавства в частині порядку визначення ставок і механізму справляння збору, а також несвоєчасне приведення нормативно-правових актів у відповідність із Законом України "Про охорону навколишнього природного середовища" та невизначеність у положеннях про державні екологічні інспекції повноважень з контролю за фактичними обсягами забруднюючих речовин негативно впливають на якість державного контролю і відповідно наповнення доходної частини бюджету.

На нашу думку, змінити ситуацію можливо за рахунок впровадження ефективного механізму співпраці екологічних інспекцій та органів фіскальної служби в регіонах. Це дасть можливість запровадити ефективний контроль за суб'єктами господарювання щодо раціонального використання природних ресурсів та відшкодування в повному обсязі завданих збитків. Механізм цієї співпраці має на меті обмежувати або взагалі призупиняти діяльність підприємств і об'єктів, які порушують природоохоронне законодавство. Крім того, необхідно застосовувати економічні важелі впливу на забруднювачів навколишнього природного середовища, а також притягати до адміністративної та кримінальної відповідальності винних посадових осіб.

Механізм раціонального природокористування лежить в площині політичної волі української еліти, усвідомлення ними необхідності екологізації.

Задоволення потреб суспільства в належній якості навколишнього природного середовища можливе шляхом впровадження саме принципів екологізації, організаційних заходів захисту довкілля, модернізації і переоснащення екологічно недосконалих технологічних процесів, розумним (комплексним, економічним) використанням природних ресурсів, екологічною орієнтацією господарської діяльності. У цьому контексті, на регіональний рівень повинно лягти основне навантаження щодо ефективності проведення заходів.

Необхідно, наголос робити на пошук альтернативних технологій, що не забруднюють навколишнє середовище, а також на централізацію процесів очищення водного середовища, повітряного простору і ґрунту. В результаті в останні десятиліття в ряді індустріально розвинених країн спостерігається тенденція зниження об'єму шкідливих викидів, наприклад, у Франції [7, с. 119—120].

Основними шляхами вирішення екологічних проблем в Україні є, віднесення їх до пріоритетних на державному рівні. Запровадження механізму адекватного фінансування в рамках виконання природоохоронних програм, підвищення контролю за ефективним використанням бюджетних коштів. Екологічні проблеми мають фінансуватись не по залишковому принципу, а на рівні з економічними та соціальними. Оскільки, без вирішення екологічних проблем не можливо сприяти притоку інвестицій, а відтак забезпечити економічне зростання та створення належних умов для безпечного та комфортного проживання населення в кожному регіоні України.

Бюджетна децентралізація, започаткована в нашій державі у 2015 році з прийняттям змін до Податкового та Бюджетного кодексів, сподіваємось, сприятиме наповненню доходної частини місцевих бюджетів і дасть можливість місцевим органам влади ефективніше вирішувати екологічні проблеми.

Змінити ситуацію можливо за рахунок системності підходів до вирішення проблем екології, аналізу причин, наслідків та напрацювання механізмів прийняття виважених управлінських рішень. Такий підхід дасть можливість вчасно і результативно врегулювати назрілі екологічні проблеми.

Забезпечити результативність бюджетних програм, вбачається в:

- економічно-адміністративних важелях впливу на порушників природоохоронного законодавства та повного стягнення завданих екологічних збитків;

- ефективному виконанні державними органами, визначених законодавством повноважень;

- встановлені прямого взаємозв'язку між виділеними коштами та отриманим екологічним ефектом, відповідно до запланованих показників бюджетних програм;

- зосередженні бюджетних коштів на пріоритетних напрямках розвитку та системності підходів щодо вирішення екологічних проблем;

- підвищенні бюджетної дисципліни серед розпорядників коштів щодо раціонального та ефективного використання коштів державного та місцевих бюджетів, що виділяються на природоохоронні заходи.

Кошти державного бюджету, що виділяються на фінансування різноманітних природоохоронних заходів мають використовуватись раціонально та ефективно, забезпе-

чуючи високу якість робіт та належну результативність.

Досвід розвинутих країн свідчить, що подання адаптованого природоохоронного законодавства і належного державного контролю за його дотриманням дає сприятливі умови для природо- та ресурсозбереження і успішного соціально-економічного розвитку.

Дотримання екологічного законодавства суб'єктами господарювання та ефективне і результативне використання бюджетних коштів при виконанні природоохоронних заходів в Україні можуть в перспективі дати бажаний результат — покращення екологічного стану довкілля.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25.06.1991 № 1264-ХІІ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

3. Веклич О.О. Сучасні тенденції фінансового забезпечення природоохоронної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://biglibrary.ru/articles/article-42/>

4. Екологія і охорона навколишнього середовища: навчальний посібник / Ю.Д. Бойчук, Е.М. Солошенко, О.В. Бугай. — 4-те вид., випр. і доп. — Суми: Університетська книга, 2013. — 316 с.

5. Звіт Рахункової палати України за 2012 рік. — Київ — 2013. — 198 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://portal.rp.int/doccatalog/document/16742074/Zvit_2012.pdf

6. Звіт Рахункової палати України за 2013 рік. — Київ — 2014. — 224 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://portal.rp.int/doccatalog/document/16744990/Zvit_2013.pdf

7. Інженерна екологія: навчальний посібник для студентів технічних спеціальностей / Жигуц Ю.Ю., Лазар В.Ф. Видання. — 2-е, випр. і доп. — К.: Кондор-Видавництво, 2012. — 170 с.

8. Міщенко В.С. Чи є прогрес у природоохоронному фінансуванні в Україні? // Збірник матеріалів II-го Всеукраїнського з'їзду екологів. 2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://eco.com.ua/sites/eco.com.ua/files/lib1/konf/2vze/zv_m/0168_zb_m_2VZE.pdf

9. Промислова екологія. навч. посіб. / С.О. Апостолюк, В.С. Джигирей, І.А. Соколовський та ін. — 2-ге вид., виправл. і доповн. — К.: Знання, 2012. — 430 с.

10. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 № 538-р "Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-%D1%80>

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 15 June 2015).

2. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On Environmental Protection", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (Accessed 15 June 2015).

3. Veklich, O.O. (2011), "Modern trends in financial provision of environmental activities in Ukraine", available at: <http://biglibrary.ru/articles/article-42/> (Accessed 15 June 2015).

4. Boychuk, Yu.D. and others (2013), Ekologiya i oshorona navkolyshn'ogo seredovishcha [Ecology and environmental protection], University Book, Sumy, Ukraine.

5. Accounting Chamber of Ukraine (2013), "Report of the Accounting Chamber of Ukraine in 2012", available at: http://portal.rp.int/doccatalog/document/16742074/Zvit_2012.pdf (Accessed 15 June 2015).

6. Accounting Chamber of Ukraine (2014), "Report of the Accounting Chamber of Ukraine in 2013", available at: http://portal.rp.int/doccatalog/document/16744990/Zvit_2013.pdf (Accessed 15 June 2015).

7. Zhyhuts, Yu.Yu. Lazar, V.F. (2012), Inzhenerna ekologiya [Engineering ecology], Kondor-Publishing Kyiv, Ukraine.

8. Mishchenko, V.S. (2011), "Is there progress in environmental financing in Ukraine?", available at: http://eco.com.ua/sites/eco.com.ua/files/lib1/konf/2vze/zv_m/0168_zb_m_2VZE.pdf (Accessed 15 June 2015).

9. Apostolyuk, S.O. Dzhygyrey, V.S., Sokolovsky, I.A. and others (2012), Promyslova ekologiya [Industrial Ecology], Kyiv, Knowledge, Ukraine.

10. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2002), Order "On approval of the Concept application program budgeting in the budget process", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-%D1%80> (Accessed 15 June 2015).
Стаття надійшла до редакції 17.06.2015 р.